
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN SURİYELİ SİĞINMACILARA BAKIŞ AÇISINA YANSIMASI: TÜRKİYE ÖZELİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ¹

Sadegül DURGUN

Arş. Gör. Dr., KSÜ, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü,
Orcid: 0000-0003-4652-7804

İbrahim Ethem TAŞ

Prof. Dr., KSÜ, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü,
Orcid:0000-0003-0958-7306

Öz

Çalışmanın amacı demografik özelliklerin göçe ve sonuçlarına ilişkin bakış açısı ve tutumlar üzerinde etkili olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışma Suriyeli sığınmacılar özelinde gerçekleştirilmiş ve yerel halkın çeşitli özelliklerinin sığınmacılara ilişkin tutumdaki etkisi ortaya konulmuştur. Çalışma sığınmacıların en çok bulunduğu iller arasında yer alan İstanbul, İzmir, Konya, Gaziantep, Hatay ve Kahramanmaraş'ta 1515 kişiye anket uygulanması ile yapılmıştır. Anket yapılan kişiler kamu sektörü, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşları temsil edecek şekilde seçilmiştir. Çalışmada SPSS paket programı vasıtasıyla demografik verilere ilişkin frekans tablosu oluşturulmuştur. Ardından faktör analizleri ile ölçeğin boyutları tespit edilip bu doğrultuda demografik veriler ve boyutların karşılaştırılması için bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi ve post hoc analizlerden Bonferoni uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda demografik özelliklere ait verilerin sığınmacılara ilişkin tutum ve bakış açısında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli Sığınmacılar, Türkiye

THE REFLECTION OF DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS ON PERSPECTIVES TOWARDS SYRIAN ASYLUM SEEKERS: A COMPARATIVE ANALYSIS SPECIFIC TO TURKEY

Abstract

This study aims to reveal whether demographic characteristics affect perspectives and attitudes towards migration and its consequences. Accordingly, the study was carried out specifically on Syrian asylum seekers and the effect of

¹ Bu çalışmada 2022 yılı Temmuz ayında tamamlanan "Türkiye'nin Göç Politika ve Uygulamalarında Yönetişim Yaklaşımının Önemi: Suriyeli Sığınmacılar Örneği" başlıklı doktora tezinin alan araştırmasından elde edilen verilerden faydalanılmıştır.

various characteristics of the local people on the attitude towards refugees was revealed. The study was conducted by applying a questionnaire to 1515 people in Istanbul, Izmir, Konya, Gaziantep, Hatay and Kahramanmaraş which are among the provinces with the highest number of asylum seekers. The people surveyed were chosen to represent the public sector, the private sector, non-governmental organizations, and citizens. In the study, frequency tables related to demographic data were created through the SPSS program. Then, the dimensions of the scale were determined by factor analysis, and in this direction, to compare demographic data and dimensions, Student's t-test was used to analyze the difference between the two groups, and ANOVA with the Bonferroni post hoc test was used to analyze the difference among multiple groups. As a result of the analysis, it has been found that demographic data is effective in attitudes and perspectives towards asylum seekers.

Key Words: Migration, Syrian Asylum Seeker, Türkiye

1. GİRİŞ

Göç en temelde coğrafi bir hareketliliklerdir. Ancak sadece bundan ibaret değildir. Göç çok boyutlu, çok aktörlü, çok etkili bir olgu olarak dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Etkilemediği ülke, topluluk yok gibidir. İçinde bulunduğumuz dönem ise göçün çok daha fazla önem taşıdığı, sıklıkla tartışıldığı, ortaya çıkan sorunlar için çözüm yollarının arandığı bir dönemdir.

İfade edildiği üzere göç olgusu pek çok hususu etkilemektedir. Bununla birlikte bu etkiler farklı özelliklere sahip bireylerde farklı tutumlar yaratabilmekte ve farklı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve yaşanan yer gibi hususlar göçün etkilerinin de farklılaşmasına yol açabilmektedir. Diğer bir ifade ile göçün ortaya çıkardığı aynı durumlar farklı sonuçlara neden olabilmektedir. Belirtilen özelliklere göre tepkiler ya da tutumlar olumlu, ılımlı olabileceği gibi, olumsuz da olabilmektedir.

Bu çalışmada demografik özelliklerin göçe ve sonuçlarına ilişkin tutumlara etkisi araştırılmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'nin tarihi boyunca karşılaşmış olduğu en büyük göç hareketliliği olan Suriyeli göçü sonucu ülkeye yerleşen sığınmacılara ilişkin bakış açısı ve tutumlar yerel halkın demografik özellikleri bağlamında ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle kısaca göç olgusundan ardından ülkedeki sığınmacılardan ve etkilerinden bahsedilmiştir. Alan araştırması kısmında öncelikle katılımcılara ilişkin demografik veriler, ardından faktör analizleri ve demografik verilerle ölçek boyutlarının karşılaştırılmasına yönelik analizlere ve sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışmanın sonucunda cinsiyet dışındaki demografik özelliklerin sığınmacılara yönelik bakış açısı üzerinde etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

2. GÖÇ OLGUSU VE SURİYELİ SİĞINMACILAR

Göç bireyler, toplumlar ve devletler üzerinde çok yönlü etkileri olan, geçmişte olduğu gibi bugün de devam eden ve gelecekte de devam edecek olan çok önemli bir olgudur. Özellikle günümüz koşullarında kişiler sürekli şekilde bir göç metaforunda savrulmakta, göçün öznesi ya da sonucu olmaktadır. Suriyeli sığınmacılar da ülkelerinde yaşanan iç savaş neticesinde göç olgusunun hem öznesi hem de sonucu olmuşlardır.

2.1.Genel Olarak Göç Olgusu

Göç temelde bir yer değiştirme hareketidir. Bireylerin, çeşitli nedenlerle ve çeşitli şekillerde, kalıcı veya geçici biçimde, kendileriyle birlikte yaşam şekillerini, kültürlerini, dillerini, dinlerini de taşıdıkları bu hareketlilik göç olarak ifade edilmektedir. Günlük hayatta çatışma ve uyum içerisinde harmanlanan göç aynı zamanda kültürü de yeniden yorumlayan ve üreten bir sosyal hareketliliktir. Buradan anlaşılacağı üzere göç sadece coğrafi bir yer değiştirmeden ibaret değildir. Bireyler terk ettikleri yer ile geldikleri yer arasında düşünsel olarak sürekli savrulmakta ve bir gel-git olayı yaşamaktadırlar. Göçle sabitlik fikrinden uzaklaşmakta ve bunun yerini kaçma, kurtulma, ayrılma ya da uzaklaşma fikirleri ve eylemleri almaktadır. Göç eden kişiler kendi milliyetlerinin, değerlerinin, çıkarlarının, alışkanlıklarının ve önceliklerinin daha önce olmadığı kadar farkına varmaktadırlar (Doğan, 2018:15; Bartram vd, 2017:14).

Göç hareketleri kalıcı veya geçici olabilen bununla birlikte bireysel ve kitlesel olarak yaşanabilen bir durumu ifade etmektedir. Yaşanan bu durum sosyolojik, psikolojik, kültürel birtakım değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişiklikler hem göç eden kişiler ve terk edilen yer açısından hem de varılan yer ve buradaki kişiler açısından söz konusu olmaktadır. Bunlarla birlikte değerlendirildiğinde göç, sürekli ya da belirli zamanlarda bireysel ya da kitlesel olarak, daha iyi yaşam standartlarına ulaşma ya da yaşam kaygıları nedeni ile bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine ulaşmayı ifade etmektedir (Tümtaş, 2022:341).

Göçlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi vb. nedenleri söz konusudur. Bireyler daha iyi yaşam koşulları elde etmek için göç edebilecekleri gibi, hayatta kalabilmek için de göç edebilirler (Sezik, 2022:147). Bulunulan yerdeki eğitim ve sağlık imkanları, sosyal imkanlar, istihdam koşulları, yaşanan savaşlar, çatışmalar, meydana gelen doğal afetler gibi hususlar bireylerin göç etmelerine neden olabilmektedirler.

Göçlerin nedenleri gibi türleri de çeşitlidir. Örneğin kişilerin kendi istekleri ile ve buldukları yerde kalma imkanları var olmasına rağmen göç etmeyi tercih etmeleri gönüllü göçü oluştururken; baskılar, çatışmalar, savaşlar gibi nedenlerle kişilerin göç etmek zorunda kalması ise zorunlu göçü ifade etmektedir. Bir göç ülke sınırları içerisinde gerçekleştiriliyorsa iç göçü oluştururken, ülke sınırları dışına yöneliyorsa dış göç ya da uluslararası göçü oluşturacaktır. Eğer kişiler göç ettikleri yerde sürekli kalma amacı taşıyorlarsa kalıcı göç, belirli bir süreliğine göç ediliyorsa geçici göç söz konusu olacaktır. Ülkelerin belirlemiş oldukları yasal sınırlar içerisinde ve bunlara uyularak göç ediliyorsa yasal göç, bu kurallar göz ardı edilerek göç ediliyorsa yasa dışı göçten bahsedilecektir (Taş ve Durgun, 2021:87; Adıgüzel, 2018:19; Öner, 2016:17; Aydın ve Durgun, 2018:504). Daha farklı göç türlerinin varlığı da söz konusu olabilecektir.

Göç tüm ülkeleri bir şekilde etkileyen küresel bir olgudur. Ülkelerin sosyal yapıları, demografik özellikleri, siyasal yapıları, nüfus dağılımları, ekonomik yapıları göçten bir şekilde olumlu veya olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Türkiye de bu ülkelerden biridir. Tarihi boyunca sürekli göç

olgusuyla karşı karşıya kalan Türkiye'nin yaşamış olduğu en büyük göç dalgası ise Suriye'de yaşanan iç savaş sonrası ülkesini terk etmek ve başka ülkelere göç etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların oluşturduğu göçtür.

2.2. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

Arap Baharı olarak ifade edilen ve Orta Doğu'da çok önemli olayların meydana gelmesine neden olan tepkiler silsilesi Suriye'yi de etkilemiş ve buradaki olayların iç savaşa dönüşmesi ile Suriye'deki insanlar zorunlu bir şekilde göç etmek durumunda kalmışlardır. Göç eden bu insanlar öncelikle mesafe engelini göz önünde bulundurarak komşu ülkelere doğru harekete geçmişlerdir. Bu ülkelerden biri ve belki de en önemlisi Türkiye'dir.

Türkiye bugün üç buçuk milyonun üzerinde Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Ülkede bulunan bu kişiler bütün illerde ikamet etmektedirler. Göç eden bu kişiler için oluşturulan kamplarda yaşayan Suriyeli sayısı yaklaşık 50.000'dir. Geri kalan kişiler kendi kiradadıkları ya da satın aldıkları evlerde yaşamlarını sürdürmektedirler. Sığınmacıların en çok buldukları iller ise İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Konya ve Ankara'dır (<https://www.goc.gov.tr/>, 09.09.2022).

Yaşanan göçler hem terk edilen hem de gelinen yer üzerinde sosyal, ekonomik, siyasal vb. açılardan önemli etkiler meydana getirmektedir. Bu etkiler hem olumlu hem de olumsuz olabilmektedir. Yani göçler hem fırsat hem de risk unsuru olarak ele alınabilmektedir. Suriyeli sığınmacıların da Türkiye'ye pek çok açıdan etkileri olmuştur. Öncelikle gelen kişiler farklı dil, din, kültür ve alışkanlıklara sahiptirler ve üzerinden 11 yıl geçmesine rağmen entegrasyon tam olarak sağlanamamıştır. Sığınmacılar içerisinde genç ve okul çağındaki nüfus oranı bir hayli fazladır. Bu durum eğitim konusunda birtakım etkilere neden olmaktadır. Bu kişilerin kayıp bir nesil oluşturmaması adına eğitim sistemine dahil edilmesi gerekmektedir. Ancak gerek dil sorunu ve bundan kaynaklı iletişim eksikliği gerekse okul binalarının yetersiz fiziki kapasiteleri bazı sorunlara ve yerel halkta hoşnutsuzluğa neden olmaktadır. Aynı husus sağlık hizmetlerinde de söz konusudur. Sağlık personelinin sayısının yetersizliği, hastanelerin fiziki yetersizliği, ücretsiz sağlık hizmeti sunulması gibi durumlar birtakım rahatsızlıklara yol açmaktadır. Ancak gelen kişi sayısı göz önüne alındığında hizmet sunumunda yoğunluğun ve hizmet kalitesinde düşüşün yaşanabileceğinin önceden dikkate alınması gerektiği de bir gerçektir. Ekonomik etkiler ciddi derecede önem arz eden bir diğer husustur. Suriyeli sığınmacıların gelişle kiraların ve ev fiyatlarının yükselmesi, asgari ücretin altında ve sigortasız bir şekilde çalışmaları ve çalıştırılmaları gibi hususlar söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte gelen kişilerin Türkiye'de iş yerleri açmaları, alışveriş yapmaları gibi durumlar da söz konusudur ki buradan hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu etkilerle birlikte demografik etkiler de diğer önemli bir husustur. Bu hususta özellikle sığınmacı kadınların doğum oranının fazlalığı etkili olabilecektir. Ayrıca gelen kişilerin kendi kültürlerini, gelenek ve göreneklerini, alışkanlıklarını, yaşam tarzlarını da beraberlerinde getirdikleri göz önüne alındığında kültürel etkilerinin olduğu veya olacağı da aşikardır. Siyasal etkiler diğer önemli bir etki alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada da özellikle vatandaşlık verilmesi ve bunun ortaya çıkarabileceği sonuçlar dikkate değerdir. İfade edilenlerle birlikte

sığınmacılarla yerel halk arasında yaşanabilecek gerginlikler, sığınmacıların çeşitli suçlara bulaşmaları ve bazı suçların özellikle sığınmacılara isnat edilmesi gibi durumlar da güvenlik açısından etkileri ortaya koymaktadır (Durgun ve Aydın, 2017:423-425; Öztürk ve Çoltu, 2018:197; Karasu, 2018:34-35).

İfade edildiği gibi ortaya çıkan özellikle olumsuz etkiler yerel halkta çeşitli rahatsızlıklara, hoşnutsuzluklara ve tepkilere neden olabilmektedir. Tüm bunlar sığınmacılara karşı olan tutumu da haliyle olumsuz yönden etkileyebilmektedir. Tabii bu etkilenme ve bakış açısı demografik özelliklere göre de farklılık arz edebilmektedir. Bazı kesimlerin olumsuz ya da olumlu düşünceleri daha fazla ya da daha az olabilmektedir.

3.DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN SĞINMACILARA YÖNELİK BAKIŞ AÇISINA ETKİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Bu çalışmada sığınmacılara ilişkin tutum ve bakış açısında demografik özelliklerin bir etkisinin olup olmadığı ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda Temmuz 2022’de tamamlanan Türkiye’nin Göç Politika ve Uygulamalarında Yönetişim Yaklaşımının Önemi: Suriyeli Sığınmacılar Örneği başlıklı ve KSÜ BAP destekli doktora tezinin verilerinden faydalanılmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Kullanılan anket formu daha önce yapılan çalışmalarla geçerliliği ve güvenilirliği bulgulanmış olan bir formdur ve anketi geliştiren yazarlarından gerekli izinler alınmıştır (Ersoy Quadir ve Kabaklı Çimen, 2018). Anket kamu sektörü, özel sektör, STK’lar ve vatandaş katılımcılarından oluşan 1515 kişiye uygulanmıştır. Kamu sektörünü temsilen İl Göç İdaresi Müdürlüklerine, özel sektörü temsilen ISO 500 ve ikinci 500’deki firmalara, STK’ları temsilen özellikle sığınmacılara yönelik faaliyetleri olan 87 STK’ya anketler uygulanmıştır. Anketler İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde müdür, müdür yardımcı/ları ile uzman ve uzman yardımcıları ile diğer memurlara, ISO 500 ve ikinci 500’deki firmalarda yönetim kurullarına, STK’larda yönetim kurullarına uygulanmıştır. Çalışma İstanbul, İzmir, Gaziantep, Hatay, Konya ve Kahramanmaraş illerinde yapılmıştır. Bu iller Göç Başkanlığı’nın web sayfasında yer alan en çok sığınmacının bulunduğu iller arasında yer almakta ve Kahramanmaraş dışındaki iller, içinde buldukları coğrafi bölge içinde de en çok sığınmacıya ev sahipliği yapan illerdir. Kahramanmaraş ise verilerin alındığı doktora tezinin yürütüldüğü il olması ve önemli sayıda sığınmacıya ev sahipliği yapmasından dolayı çalışmaya dahil edilmiştir.

Ankete katılan katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü	194	12.8
	ISO 500 ve ikinci 500’deki Firmalar	212	14.0
	STK	151	10.0
	Vatandaş	958	63.2
Cinsiyet	Kadın	703	46.4
	Erkek	812	53.6
Yaş	0-18	89	5.9
	19-25	268	17.7

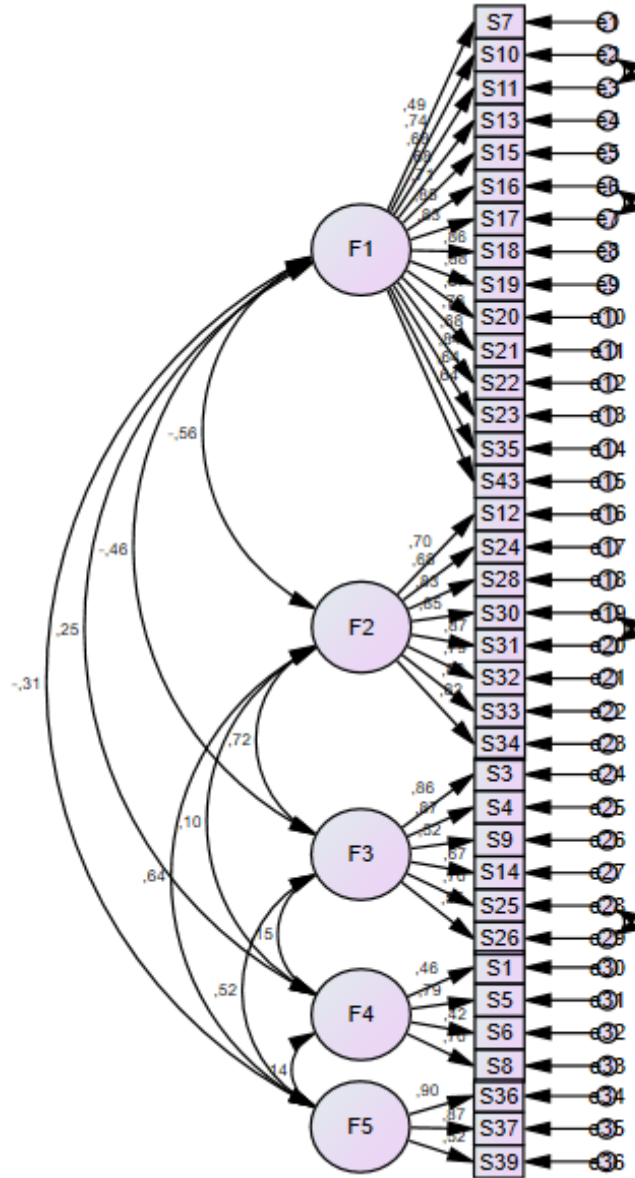
	26-30	258	17.0
	31-35	282	18.6
	36-40	204	13.5
	41-45	175	11.5
	46 yaş ve üzeri	239	15.8
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor	16	1.1
	İlkokul	97	6.4
	Ortaokul	131	8.6
	Lise	406	26.8
	Üniversite	715	47.2
	Yüksek lisans/doktora	150	9.9
İş gücüne katkı durumu	Çalışan	945	62.4
	Öğrenci	216	14.3
	Çalışmıyor	196	12.9
	Emekli	92	6.1
	İşveren	66	4.4
Gelir düzeyi	0-1000	287	18.9
	1001-2000	96	6.3
	2001-3000	186	12.3
	3001-4000	185	12.2
	4001-5000	166	11.0
	5001+	595	39.3
İkamet edilen şehir	İstanbul	815	53.8
	İzmir	314	20.7
	Konya	106	7.0
	Gaziantep	122	8.0
	Hatay	75	5.0
	Kahramanmaraş	83	5.5
Toplam		1515	100.0

Tablodan anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük bir çoğunluğunu vatandaşlar oluşturmaktadır. Vatandaşların oranı %63,2'dir. İl Göç Müdürlükleri, İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar ve STK'lardan olan katılımcıların oranlarının ise birbirine yakın oldukları ve %10 ve üzerinde oldukları görülmektedir. Katılımcıların cinsiyet dağılımlarının dengeli olduğu verilerden anlaşılmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunu 35 yaş ve altı yaş grubundakiler oluşturmakla beraber, eğitim durumunda da lise ve üstü eğitim düzeyinde olanların baskın olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu çalışmaktadır. Gelir düzeyinde ise 5000 üzeri ile 0-1000 arası gelir düzeylerinin fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun İstanbul'da ikamet ettikleri de verilerden anlaşılmaktadır.

Çalışmada kullanılan ölçek 43 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutlarını ortaya koyabilmek adına faktör analizi yapılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin boyutları;

- Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma
- Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme
- Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma
- Hükümetin uyguladığı politikayı ve halkın yaklaşımını takdir etme
- Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma şeklindedir.

Açıklayıcı faktör analizi ardından boyutlar ile soruların ve boyutların kendi aralarındaki ilişkileri ve bunların gücünü ortaya koymak adına doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, döndürme olarak da dik döndürme yöntemlerinden varimax seçilmiştir. Ölçeğin faktör desenini ortaya koymak amacıyla yapılan açıklayıcı faktör analizinde, 7 madde faktör yükünün düşük olmasından dolayı ölçekten çıkarılmış (S2, S27, S29, S38, S40, S41, S42) ve geriye kalan 36 madde 5 alt boyutta toplanmıştır. Bu faktörler toplam varyansın %63.682'sini açıklamaktadır.

Şekil 3.1: Sığnmacı ölçeğinin birinci düzey çok faktörlü doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model

Modele bakıldığında gizil faktörler ile gözlenen maddeler arasındaki ilişkiler açık bir şekilde görülmektedir. Bununla birlikte her bir gizil faktörün diğerleri ile de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.2: Sığınmacı Ölçeğinin Yapısal Modelin Uyum İyiliği Değerleri

	<i>Yapısal Modeli Değerleri</i>	<i>Tavsiye Edilen Değerler</i>
CMIN/DF	7.513	≤5
RMSEA	0.066	≤0.08
GFI	0.848	≥0.80
AGFI	0.825	≥0.80
CFI	0.898	≥0.80
TLI	0.889	≥0.80
IFI	0.898	≥0.80
SRMR	0.095	≤0.10

Doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin yapısal eşitlik model sonucunun (Structural Equation Modeling Results) $p=0.000$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 36 madde ve 5 alt boyutun ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Modelde iyileştirme yapılmaktadır. İyileştirme yapılırken uyumu azaltan değişkenler belirlenmiş, artık değerler arasında kovaryansı yüksek olanlar için yeni kovaryans oluşturulmuştur. Sonrasında yenilenen uyum indisi hesaplamalarında uyum indisleri için kabul edilen değerlerin sağlandığı tabloda gösterilmiştir. Örneklem sayısı 700 üzeri olduğunda, cmin/df değeri kabul edilebilir düzeye çekilememektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi ve yapısal eşitlik model sonuçlarına bakıldığında sığınmacı ölçeğindeki tüm soruların ve faktörlerin birbirleriyle ilişkili olduğu, birbirini etkilediği görülmektedir.

Faktör analizlerinin ardından demografik özelliklerin ölçek boyutlarıyla ilişkisini ortaya koymak adına analizler yapılmıştır. Ölçeklerin boyutlarına ilişkin veriler doğrultusunda bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi ve Bonferroni testleri uygulanmıştır. Tüm boyutlar için ayrı ayrı olmak üzere iki bağımsız grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Fark yaratan grubu bulmak için de post hoc analizlerden Bonferroni uygulanmıştır.

İlk olarak araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında *olumsuz fikre sahip olma boyutu* puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 3.3: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Suriyeli Sığınmacılar Hakkında Olumsuz Fikre Sahip Olma Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Test Değeri</i>	<i>P</i>	<i>Bonferroni</i>	
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü (1)	55.74	10.01	34.273***	0.000*	1>3, 2>3, 4>3
	İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar (2)	57.37	11.54			
	STK (3)	45.52	17.10			
	Vatandaş (4)	56.91	13.26			
Cinsiyet	Kadın	56.41	12.90	1.933**	0.053	
	Erkek	55.07	14.03			
Yaş	0-18 (1)	61.06	11.16	9.751***	0.000*	1>6, 1>7, 2>6, 2>7, 3>6, 3>7
	19-25 (2)	57.63	12.34			
	26-30 (3)	56.72	12.92			
	31-35 (4)	56.55	12.11			
	36-40 (5)	56.07	12.36			
	41-45 (6)	52.67	14.53			
	46 yaş ve üzeri (7)	51.27	16.31			
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor (1)	61.63	10.11	3.205***	0.007*	4>2, 5>2
	İlkokul (2)	50.95	18.06			
	Ortaokul (3)	55.87	14.38			
	Lise (4)	56.30	12.83			
	Üniversite (5)	55.78	13.01			
	Yüksek lisans/doktora (6)	55.89	13.45			
İş gücüne katkı durumu	Çalışan (1)	55.82	13.00	12.512***	0.000*	2>1, 4>1, 5>1, 2>4, 2>5
	Öğrenci (2)	59.22	11.36			
	Çalışmıyor (3)	56.14	14.62			
	Emekli (4)	48.70	16.77			
	İşveren (5)	50.70	14.43			
Gelir düzeyi	0-1000 (1)	58.45	12.33	6.329***	0.000*	1>4, 1>5
	1001-2000 (2)	57.58	13.76			
	2001-3000 (3)	55.57	14.53			
	3001-4000 (4)	54.07	15.70			
	4001-5000 (5)	51.68	15.00			
	5001+ (6)	55.71	12.20			
İkamet edilen şehir	İstanbul	55.08	12.89	1.277***	0.271	
	İzmir	55.54	16.21			
	Konya	57.87	11.30			
	Gaziantep	56.70	11.98			
	Hatay	57.15	13.99			
	Kahramanmaraş	56.63	12.74			

* p<0.05, ** Bağımsız t testi, *** Tek yönlü varyans analizi

Tabloya göre sığınmacılara ilişkin olumsuz fikre sahip olma puanları karşılaştırıldığında kişi ve kurumlar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Olumsuz fikir puanı en düşük olan STK'lardır. İl Göç

Müdürlüklerinin, ISO500 ve ikinci 500'deki firmaların ve vatandaşların olumsuz fikir boyutu puanı STK'lara göre daha yüksektir. STK'ların kuruluş amaçlarının insani yardım olduğu düşünüldüğünde bu sonucun çok da şaşırtıcı olmadığı söylenebilecektir. Bununla birlikte özellikle ülkeye olumsuz etkileri dikkate alındığında diğer kurum/kişilerin olumsuz fikre sahip olmalarının çeşitli nedenleri olabilecektir. İş kaygısı, haksız rekabet, güvenlik riskleri gibi hususlar bu tutumda etkili olan nedenlerden bazıları olarak değerlendirilebilir.

Yaş konusunda bir karşılaştırma yapıldığında, yaşı 0-18, 19-25 ve 26-30 yaş aralığında olan katılımcıların yani genç nüfus olarak nitelendirilebilecek kesimin Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma boyutu puanlarının, yaşı 41 yaş ve üzeri olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Genç yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda burada öğrencilerin, yeni mezunların, iş arayanların ya da işe yeni girenlerin çoğunlukta olduğu yönünde bir çıkarım yapılabilecektir. Bu gruptaki olumsuz bakış açısında özellikle ekonomik kaygıların etkili olduğu söylenebilecektir. Bununla birlikte sınavsız üniversiteye giriş gibi yanlış bilgilerin yaygınlığı da bu hususta etkili olabilecektir.

Eğitim düzeyine bakıldığında lise ve üstü eğitim düzeylerinin olumsuz fikirlerinin özellikle ilkokul mezunu olan kişilerden fazla olduğu anlaşılmaktadır. Sığınmacıların daha önce ifade edilen etkileri de göz önüne alındığında lise ve üstü eğitim derecesine sahip olanların mevcut durumu daha iyi analiz ettikleri ve bu nedenle olumsuz tutum sergiledikleri çıkarımı yapılabileceği gibi, bu kişilerin olumsuz durumlardan etkilenme olasılıklarının fazlalığı ya da sığınmacılar konusunda daha duyarsız olma durumundan kaynaklı da olumsuz fikir puanları yüksek olabilir.

İşgücüne katılım durumuna göre öğrenci, emekli ve işveren olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma boyutu puanlarının, çalışan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrenci olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma boyutu puanlarının, emekli ve işveren katılımcılara göre daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Burada da esasında yine ekonomik kaygıların etkili olabileceği ifade edilebilir. Çalışanlar mevcut bir işleri olduğundan kendilerini daha güvende hissedip daha az olumsuz tutum sergilerken özellikle öğrencilerin gelecek kaygıları olumsuz tutumlarının fazla olmasının nedeni olarak değerlendirilebilir. İşverenler açısından ise özellikle haksız rekabet hususu önem arz edebilir.

Gelir düzeyine bakıldığında gelir düzeyi en düşük seviyede olanların olumsuz puanlarının yüksek seviyedeki gelir düzeyi sahiplerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kiraların, tüketim maddelerinin fiyatlarının artması, sığınmacıların ucuz iş gücü olarak görülmeleri gibi nedenler ve bu kişilerin yerel halkın işlerini elinden aldığı yönündeki algılar nedeniyle düşük ücret seviyesindeki kişilerin olumsuz tavırlarının daha yüksek olması anlaşılabilir bir durum olarak değerlendirilebilir.

Araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik özelliklerine göre Suriyeli sığınmacılarla ilgili *olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu* puanlarına bakıldığında da çeşitli farklılıkların olduğu görülmekle birlikte bu

boyut ile olumsuz tavır sergileme boyutu arasında bir tutarlılık olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 3.4: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Olumlu Görüş Belirtme ve İlimli Çözüm Üretme Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

	<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Test Değeri</i>	<i>P</i>	<i>Bonferroni</i>
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü (1)	19.06	7.70	51.680***	0.000*	1>2, 3>2, 4>2, 3>1, 3>4
	İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar (2)	14.95	7.37			
	STK (3)	26.09	8.62			
	Vatandaş (4)	17.60	9.37			
Cinsiyet	Kadın	18.19	9.16	-0.279**	0.780	
	Erkek	18.32	9.37			
Yaş	0-18 (1)	17.38	9.95	4.620***	0.000*	7>2, 7>3
	19-25 (2)	16.63	8.50			
	26-30 (3)	17.21	8.84			
	31-35 (4)	18.56	9.07			
	36-40 (5)	18.40	9.28			
	41-45 (6)	19.21	9.30			
	46 yaş ve üzeri (7)	20.40	10.07			
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor (1)	25.25	12.15	17.136***	0.000*	1>4, 1>5, 1>6, 2>4, 2>5, 2>6, 3>4, 3>5, 3>6
	İlkokul (2)	24.04	10.72			
	Ortaokul (3)	21.44	10.65			
	Lise (4)	18.34	9.31			
	Üniversite (5)	17.19	8.36			
	Yüksek lisans/doktora (6)	15.92	8.28			
İş gücüne katkı durumu	Çalışan (1)	18.04	8.93	10.217***	0.000*	1>2, 3>2, 4>2, 5>2
	Öğrenci (2)	15.83	8.29			
	Çalışmıyor (3)	19.38	10.55			
	Emekli (4)	22.39	10.45			
	İşveren (5)	20.38	8.85			
Gelir düzeyi	0-1000 (1)	16.96	9.28	5.942***	0.000*	3>1, 3>6
	1001-2000 (2)	18.46	9.91			
	2001-3000 (3)	21.04	10.55			
	3001-4000 (4)	19.20	10.04			
	4001-5000 (5)	18.96	9.19			
	5001+ (6)	17.50	8.27			
İkamet edilen şehir	İstanbul (1)	17.35	8.67	6.525***	0.000*	2>1, 2>3
	İzmir (2)	20.52	10.39			
	Konya (3)	17.01	8.49			
	Gaziantep (4)	19.20	9.66			
	Hatay (5)	17.44	9.71			
	Kahramanmaraş (6)	19.65	9.01			

* p<0.05, ** Bağımsız t testi, *** Tek yönlü varyans analizi

Tabloya bakıldığında anketin yapıldığı kişi/kuruma göre Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İl Göç Müdürlükleri, STK'lar ve vatandaşların sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu puanlarının, İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalara göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. STK'ların ise diğer iki gruba nazaran puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Esasında olumsuz tavır sergileme ile benzeşen bir sonucun ortaya çıktığı görülmektedir. Burada STK'ların kendi vizyon ve misyonları doğrultusunda hareket ettiklerinde zaten olumlu görüşler ortaya koyacakları aşikardır. Bununla birlikte hem ortaya çıkan sorunların giderilebilmesi hem de sığınmacıların çok çeşitli sıkıntılarının ve ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda da önemli işler gerçekleştirmekte, çözümler sunmaktadırlar. İkinci yüksek puanın İl Göç Müdürlüklerinde olması da gayet anlaşılır bir durumdur çünkü bu kurumlar ülkede göç konusunda başlıca sorumludurlar. Bu nedenle ortaya konulan politikalar ve bunların uygulanması ile sorunların çözümü noktasında adımlar atılmaktadır. İSO 500 ve ikinci 500'deki firmaların puanlarının düşük olmasında hem ekonomik hususlar hem de bu firmaların belirli bir standartlarının olması hususunun etkili olduğu değerlendirilebilir.

Yaşa göre bir değerlendirme yapıldığında 46 yaş ve üzeri olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu puanlarının, yaşı 19-25 ve 26-30 yaş aralığında olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu da ilk tabloyla uyumludur. Aynı gerekçelerle kişilerin olumlu düşüncelerinin düşük olduğu ifade edilebilir. Yaşı daha ileri olan kişilerde misafir, ensar-muhacir, zulümden kaçan insanlar şeklindeki düşüncelerin olumlu düşünmede etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Eğitim durumuna göre yapılan karşılaştırmada eğitim durumu orta okul ve altı olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu puanlarının, lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Burada da yine bir tutarlılık söz konusudur. Bu kişilerin hem ekonomik kaygılar hem daha rasyonel değerlendirme yapabilme hem de gelecek kaygıları gibi nedenlerle puanlarının daha düşük olduğu ifade edilebilir.

İş gücüne katılım durumuna göre bir değerlendirme yapıldığında çalışan, çalışmayan, emekli ve işveren olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu puanlarının, öğrenci olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öncelikle eğitim ile ilgili bilgi kirliliği nedeniyle olumlu görüşlerinin düşük olduğu söylenebilecektir. Bununla birlikte eğitim politikaları geliştirilmiş olsa da dil engelinin henüz tam olarak aşılamaması ve kişilerin birbirlerini anlamamaları, bu nedenle de anlayışlı olamamaları hususu da etkili olabilecektir. Tabi gelecek kaygısı ve ekonomik gerekçeler de önemli olabilecektir. Öğrencilerin toplumsal olaylara daha az duyarlı olabilecekleri ve bu nedenle olumlu tavır ve çözüm üretme puanlarının daha düşük olabileceği de ifade edilebilir.

Gelir durumu karşılaştırıldığında 2001-3000 arası geliri olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu puanlarının, 0-1000 arası ve 5001 ve üzeri olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Burada en yüksek ve en düşük gelir grubundakilerin olumlu puanlarının düşük olduğu görülmektedir. En düşük gelir grubunda bulunanların özellikle ekonomik kaygılardan dolayı puanlarının düşük olduğu ifade edilebilir. Bu kişiler kendi geçimlerini sağlama peşinde olduklarından olumlu çözüm üretme gibi bir durumlarının olması da çok beklenemeyecektir. Gelir durumu yüksek olan kişilerin de çalıştıkları kurum bazı değerlendirme yapılabileceği gibi işveren olup olmamaları da bu hususta etkili olabilecektir.

İkamet edilen şehre bakıldığında olumsuz tavrından farklı olarak ikamet ettiği şehir İzmir olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu puanlarının, İstanbul ve Konya olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Burada sığınmacıların görünürlükleri, belirli alanlarda toplanıp toplanmadıkları, yerel halkla temasları önemli olabileceği gibi İzmir halkının daha anlayışlı olması gibi bir husus da etkili olabilecektir.

Tablo 3.5: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Suriyeli Sığınmacıların Haklarını Savunma Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

	<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	SS	<i>Test Değeri</i>	<i>P</i>	<i>Bonferroni</i>
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü (1)	21.07	5.11	37.621***	0.000*	3>1, 3>2, 3>4, 1>2, 1>4
	İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar (2)	18.00	5.78			
	STK (3)	23.04	4.74			
	Vatandaş (4)	18.06	6.69			
Cinsiyet	Kadın	19.11	6.30	0.995**	0.320	
	Erkek	18.78	6.54			
Yaş	0-18 (1)	17.01	6.62	2.530***	0.019*	7>1
	19-25 (2)	18.29	6.45			
	26-30 (3)	19.10	6.59			
	31-35 (4)	18.88	6.35			
	36-40 (5)	19.21	6.20			
	41-45 (6)	19.45	6.18			
	46 yaş ve üzeri (7)	19.62	6.52			
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor	20.81	7.82	1.222***	0.296	
	İlkokul	20.00	7.27			
	Ortaokul	19.21	7.02			
	Lise	18.54	6.58			
	Üniversite	18.86	6.25			
	Yüksek lisans/doktora	19.19	5.55			
İş gücüne katkı durumu	Çalışan (1)	19.20	6.18	4.742***	0.001*	1>2
	Öğrenci (2)	17.84	6.62			
	Çalışmıyor (3)	17.87	7.21			

	Emekli (4)	20.07	6.67			
	İşveren (5)	20.23	5.77			
Gelir düzeyi	0-1000 (1)	17.45	6.66	6.732***	0.000*	3>1, 5>1, 6>1
	1001-2000 (2)	17.50	7.34			
	2001-3000 (3)	20.25	6.82			
	3001-4000 (4)	18.65	6.85			
	4001-5000 (5)	19.72	6.25			
	5001+ (6)	19.33	5.77			
İkamet edilen şehir	İstanbul (1)	18.30	6.39	6.707***	0.000*	2>1, 2>3
	İzmir (2)	20.52	6.42			
	Konya (3)	18.05	6.45			
	Gaziantep (4)	18.97	5.88			
	Hatay (5)	18.75	6.80			
	Kahramanmaraş (6)	20.33	6.22			

* p<0.05, ** Bağımsız t testi, *** Tek yönlü varyans analizi

Yukarıdaki tabloda yer alan anketin yapıldığı kişi/kuruma göre Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma boyutu puanlarına bakıldığında kurumu STK olan katılımcıların Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma boyutu puanlarının, İl Göç Müdürlüğü, İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar ve vatandaşa göre daha fazla olduğu görülmektedir. İkinci yüksek puan ise İl Göç Müdürlüklerine aittir. Burada olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu ile aynı gerekçelerin mevcut olduğu söylenebilecektir. STK'lar sığınmacıların ihtiyaçlarına yönelik faaliyetler yapmakla kalmamakta neler yapılabileceği hususunda da çalışmalar yapmaktadırlar. Ayrıca hukuksal destek de sunmaktadırlar. Bununla birlikte İl Göç Müdürlükleri de sığınmacıların hakları konusunda geliştirilen politikaların kendi illeri içerisinde uygulanmasını sağlamakta ve başkaca yapılabilecek faaliyetleri de tespit edebilmektedir.

Yaşa göre bir değerlendirme yapıldığında yaşı 46 yaş ve üzeri olan katılımcıların Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma boyutu puanlarının, yaşı 0-18 yaş aralığında olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Burada yine önceki gerekçelerin hâkim olduğu söylenebilecektir.

İşgücüne katılım hususuna göre değerlendirme yapıldığında olumlu görüş belirtme ve ılımlı çözüm üretme boyutu ile tutarlılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Çalışan katılımcıların Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma boyutu puanlarının, öğrenci olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin eğitimlerine, işgücüne katılım durumlarına ilişkin beklenti ve kaygılarının buradaki puanları da etkilediği ifade edilebilir.

Gelir durumuna göre değerlendirme yapıldığında geliri 2001-3000, 4001-5000 arası ve 5001 ve üzeri olan katılımcıların sığınmacıların haklarını savunma boyutu puanlarının, 0-1000 arası olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Kişilerin öncelikle kendilerine yeterli hale gelmeleri, kendi yaşam standartlarını yükseltmeleri, haklarını savunmaları gerekir ki sonrasında başka kişi ve gruplar için aynı şeyi düşünebilsin. Ayrıca kişilerin bu düşük gelir düzeyini sığınmacılarla bağdaştırıp onlara yönelik olumsuz tavır almaları da muhtemeldir.

Katılımcıların ikamet ettikleri şehirlere göre bir karşılaştırma yapıldığında ikamet ettiği şehir İzmir olan katılımcıların Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma boyutu puanlarının, İstanbul ve Konya olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu hususun ılımlı görüş belirtme ile tutarlı olduğu ve muhtemelen aynı gerekçelerin söz konusu olduğu ifade edilebilecektir.

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre *hükümetin uyguladığı politikayı ve halkın yaklaşımını takdir etme boyutu* puanları karşılaştırıldığında diğer boyutlarda olduğu gibi burada da çeşitli farklılıkların olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tablodan anlaşıldığı üzere anketin yapıldığı kişi/kuruma göre hükümetin uyguladığı politikayı ve halkın yaklaşımını takdir etme boyutu puanlarında kurumu İl Göç Müdürlüğü olan katılımcıların puanlarının, STK, İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar ve vatandaşa göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu çok anlaşılır bir durumdur. Çünkü Müdürlükler göç hususuna ilişkin temel politika belirleyici niteliğinde olan kurumun taşra birimleridir. Bu haliyle belirlenen politikaların takdir edilmemesi çok olası görünmemektedir.

Gelir durumuna göre bir değerlendirme yapıldığında geliri 2001-3000, 3001-4000 ve 4001-5000 arası olan katılımcıların hükümetin uyguladığı politikayı ve halkın yaklaşımını takdir etme boyutu puanlarının, 0-1000 arası olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi insanların yaşamlarındaki pek çok hususu etkilediği gibi yaşam standardını da belirleyen en önemli etkidir. Düşük gelir grubuna sahip olan kişiler bu durumdan sığınmacıları sorumlu tutuyor olabilirler. Bununla birlikte hükümetçe yapılan yardımların fazla olduğuna, kendilerine yapılmayan yardımların sığınmacılara yapıldığına, vergilerinin sığınmacılara harcandığına inanabilirler. Ayrıca sığınmacıların gelişyle birlikte sağlık, eğitim harcamalarının artması da önemli bir gerekçe olarak değerlendirilebilir. Bu hususların uygulanan politikaların desteklenmemesine neden olduğu çıkarımı yapılabilir.

Tablo 3.6: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Hükümetin Uyguladığı Politikayı ve Halkın Yaklaşımını Takdir Etme Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

	<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Test Değeri</i>	<i>p</i>	<i>Bonferroni</i>
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü (1)	15.85	2.52	12.573***	0.000*	1>2, 1>3, 1>4
	İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar (2)	14.58	2.56			
	STK (3)	14.89	2.94			
	Vatandaş (4)	14.52	2.85			
Cinsiyet	Kadın	14.80	2.80	0.871**	0.384	
	Erkek	14.68	2.82			
Yaş	0-18	14.35	3.08	1.446***	0.194	
	19-25	14.59	2.82			
	26-30	14.98	2.81			
	31-35	14.76	2.86			
	36-40	15.03	2.46			
	41-45	14.44	2.91			

	46 yaş ve üzeri	14.71	2.86			
	Okuma yazma bilmiyor	16.19	3.15			
Eğitim durumu	İlkokul	15.19	3.26	1.810***	0.108	
	Ortaokul	14.82	2.96			
	Lise	14.77	2.77			
	Üniversite	14.59	2.78			
	Yüksek lisans/doktora	14.83	2.58			
İş gücüne katkı durumu	Çalışan	14.84	2.81	1.270***	0.280	
	Öğrenci	14.39	2.88			
	Çalışmıyor	14.62	2.92			
	Emekli	14.74	2.68			
Gelir düzeyi	İşveren	14.67	2.55	4.584***	0.000*	3>1, 3>4, 3>5
	0-1000 (1)	14.58	2.79			
	1001-2000 (2)	14.40	3.32			
	2001-3000 (3)	15.42	3.06			
	3001-4000 (4)	14.26	2.58			
	4001-5000 (5)	14.42	2.67			
İkamet edilen şehir	5001+ (6)	14.89	2.72	6.250***	0.000*	2>1
	İstanbul (1)	14.40	2.71			
	İzmir (2)	15.16	3.02			
	Konya (3)	14.82	2.77			
	Gaziantep (4)	14.83	2.36			
	Hatay (5)	15.27	2.97			
Kahramanmaraş (6)	15.69	3.11				

* p<0.05, ** Bağımsız t testi, *** Tek yönlü varyans analizi

İkamet edilen ile göre yapılan değerlendirmede İzmir'in puanının yine yüksek olduğu görülmektedir. İkamet ettiği şehir İzmir olan katılımcıların ikameti İstanbul olanlara göre politikaları ve yaklaşımı takdir etme boyutu puanları daha fazladır.

Tablo 3.7: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Suriyeli Sığınmacılara Yardımda Bulunma Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

	<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Test Değeri</i>	<i>p</i>	<i>Bonferroni</i>
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü (1)	8.61	3.47	15.481***	0.000*	3>1, 3>2, 3>4
	İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar (2)	7.31	3.68			
	STK (3)	9.72	3.22			
	Vatandaş (4)	7.76	3.99			
Cinsiyet	Kadın	7.96	3.90	-0.413**	0.680	
	Erkek	8.04	3.84			
Yaş	0-18 (1)	6.71	3.94	3.601***	0.002*	4>1, 5>1, 6>1, 7>1
	19-25 (2)	7.43	4.00			
	26-30 (3)	8.03	3.87			
	31-35 (4)	8.21	3.84			

	36-40 (5)	8.26	3.80			
	41-45 (6)	8.45	3.82			
	46 yaş ve üzeri (7)	8.30	3.68			
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor (1)	9.63	4.79	3.662***	0.003*	2>4, 2>5
	İlkokul (2)	9.22	4.04			
	Ortaokul (3)	8.53	4.13			
	Lise (4)	7.92	3.88			
	Üniversite (5)	7.74	3.76			
	Yüksek lisans/doktora (6)	8.01	3.71			
	İş gücüne katkı durumu	Çalışan (1)	8.04			
Öğrenci (2)		6.71	3.81			
Çalışmıyor (3)		8.67	4.20			
Emekli (4)		8.59	3.36			
İşveren (5)		8.88	3.90			
Gelir düzeyi	0-1000	7.51	4.04	1.951***	0.083	
	1001-2000	7.91	4.03			
	2001-3000	8.59	4.23			
	3001-4000	7.86	3.92			
	4001-5000	8.07	3.56			
	5001+	8.09	3.68			
İkamet edilen şehir	İstanbul (1)	7.56	3.71	7.742***	0.000*	4>1, 6>1, 6>2
	İzmir (2)	8.28	4.11			
	Konya (3)	7.87	3.70			
	Gaziantep (4)	8.96	3.98			
	Hatay (5)	8.31	4.14			
	Kahramanmaraş (6)	9.77	3.42			

* p<0.05, ** Bağımsız t testi, *** Tek yönlü varyans analizi

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Suriyeli sığınmacılara *yardımda bulunma boyutu* puanları karşılaştırıldığında kurumu STK olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutu puanlarının, İl Göç Müdürlüğü, İSO 500 ve ikinci 500 firmalara ve vatandaşa göre daha fazla olduğu görülmektedir. Genel amacı yardım faaliyeti olan STK'ların puanlarının yüksek çıkması doğaldır ve olması gerektir. Diğer kurumlardaki kişilerin ve vatandaşların yardımda bulunma puanlarının düşüklüğü ise daha önce ifade edilen nedenlerden kaynaklı olabilir.

Yaşa ilişkin bir değerlendirme yapıldığında 0-18 arası yaş grubunda bulunanların puanlarının diğer tüm yaş gruplarından düşük olduğu anlaşılmaktadır. Yaş konusunda neredeyse tüm boyutlarda bir tutarlılık olduğu görülmektedir. Olumsuz yöndeki boyutlarda gençlerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu olumsuz tavır yardım etme ihtimalini de düşürmektedir. Bununla birlikte yardım konusunda 0-18 yaş arası grubun puanının düşük olması normal karşılanabilir. Özellikle maddi anlamda yardımda bulunmak için kişilerin kendi gelirlerinin olması gerektiği söylenebilir. Bu yaş grubunun çoğunluğu öğrencidir ve çalışmamaktadır. Bu nedenle herhangi bir maddi yardım yapılamayabilir.

Eğitim durumuna göre yapılan değerlendirmede eğitim durumu ilkököl olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutu puanlarının, lise ve üniversite olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım durumu değerlendirildiğinde ise çalışan, çalışmayan, emekli ve işveren olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutu puanlarının, öğrenci olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Buralarda da önceki boyutlarla bir tutarlılık söz konusudur.

İkamet edilen yere göre yapılan değerlendirmede ikamet ettiği şehir İzmir ve Kahramanmaraş olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutu puanlarının, İstanbul olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. İkamet ettiği şehir Kahramanmaraş olan katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutu puanlarının, İzmir olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Son olarak araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır ve veriler aşağıdaki tablodaki gibidir. Yapılan karşılaştırmada kurumu İl Göç Müdürlüğü ve STK olan katılımcıların sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının, İSO 500 ve ikinci 500 firmalar olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Kurumu STK olan katılımcıların sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının, vatandaşa göre daha fazla olduğu görülmektedir. Doğrudan sığınmacılar konusunda çalışan ve bu konuda sorumlu olan kesimlerin puanları yüksek çıkmaktadır.

Eğitim durumuna göre yapılan karşılaştırmada okuma yazma bilmeyen katılımcıların sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının, lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Eğitim durumu ortaokul olan katılımcıların sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının, üniversite olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Gelir düzeyine göre bir değerlendirme yapıldığında gelir düzeyi 2001-3000 arası olan katılımcıların sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının, 3001-4000, 4001-5000 arası ve 5001 ve üzeri olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. İkamet edilen ile göre yapılan karşılaştırmada da ikamet ettiği il İzmir, Gaziantep ve Kahramanmaraş olan katılımcıların sığınmacı tutumu ölçeği puanlarının, İstanbul olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3.8: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Sığınmacı Tutumu Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Test Değeri</i>	<i>P</i>	<i>Bonferroni</i>
Anketin yapıldığı kişi/kurum	İl Göç Müdürlüğü (1)	120.33	15.31	9.508***	0.000*	1>2, 3>2, 3>4
	İSO 500 ve ikinci 500'deki firmalar (2)	112.21	15.75			
	STK (3)	119.25	24.72			
	Vatandaş (4)	114.84	17.86			
Cinsiyet	Kadın	116.47	18.09	1.689**	0.091	
	Erkek	114.88	18.35			
Yaş	0-18	116.51	20.93	1.033***	0.402	
	19-25	114.56	18.35			

	26-30	116.04	18.99			
	31-35	116.96	18.14			
	36-40	116.98	16.30			
	41-45	114.21	17.78			
	46 yaş ve üzeri	114.30	18.23			
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor (1)	133.50	31.51	6.665***	0.000*	1>4, 1>5, 1>6, 3>5
	İlkokul (2)	119.39	27.43			
	Ortaokul (3)	119.86	23.31			
	Lise (4)	115.87	18.80			
	Üniversite (5)	114.16	15.36			
	Yüksek lisans/doktora (6)	113.85	12.55			
İş gücüne katkı durumu	Çalışan	115.94	16.95	0.787***	0.534	
	Öğrenci	113.99	17.43			
	Çalışmıyor	116.67	24.94			
	Emekli	114.48	17.27			
	İşveren	114.85	16.43			
Gelir düzeyi	0-1000 (1)	114.94	19.90	4.270***	0.001*	3>4, 3>5, 3>6
	1001-2000 (2)	115.84	26.43			
	2001-3000 (3)	120.88	23.16			
	3001-4000 (4)	114.05	17.47			
	4001-5000 (5)	112.84	13.89			
	5001+ (6)	115.52	14.79			
İkamet edilen şehir	İstanbul (1)	112.70	13.64	10.994***	0.000*	2>1, 4>1, 6>1
	İzmir (2)	120.01	26.45			
	Konya (3)	115.61	15.82			
	Gaziantep (4)	118.66	14.97			
	Hatay (5)	116.91	17.80			
	Kahramanmaraş (6)	122.06	21.70			

* p<0.05, ** Bağımsız t testi, *** Tek yönlü varyans analizi

Genel olarak demografik özelliklerin sığınmacı ölçeği ve boyutlarındaki etki ve farklılıkları ele alındığında hem bir bütün olarak ölçekle hem de tek tek boyutlarla ilgili bir tutarlılığın olduğu anlaşılmaktadır. Kurum bazında bir değerlendirme yapıldığında olumlu fikirde olmada, yardımda bulunmada, politikaları takdir etmede, hakları savunmada ve ılımlı çözüm üretmede STK'lar ve İl Göç Müdürlüklerinin puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Buradaki durum anlaşılabilir. Çünkü kuruluş amaçlarına uygunluk ve göç konusunda yetkili birim olma hususları bu sonuçlarda etkili olabilmektedir. Yaşa yönelik değerlendirmede ifade edilen tüm boyutlarda ve ölçeğin tamamında gençlerin puanlarının düşük çıktığı görülmektedir. Bu hususta özellikle ekonomik kaygıların ön plana çıktığı ifade edilebileceği gibi, toplumsal durumlara duyarlılık konusunun da önem arz ettiği belirtilebilir. Aynı hususlar çalışma hayatına katılımı da ilgilidir. Gelir düzeyine ilişkin sonuçlara bakıldığında da tüm boyutlarda bir tutarlılık olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi düşük olan katılımcıların boyutlara ilişkin puanları da düşüktür. Burada yukarıda belirtilen ve sığınmacı kaynaklı olan ya da öyle olduğu düşünülen olumsuz hususların etkili olduğu çıkarımı yapılabilecektir. Aynı husus yani düşük puan değerleri eğitim durumunda da görülmektedir. İkamet edilen şehir bazlı değerlendirmede de sonuçların tutarlı olduğu görülmektedir. Cinsiyete ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmaması sığınmacılara ilişkin algıda kadın ya da erkek olma durumlarının fark etmediğini göstermektedir. Bu sonuçlar dikkate alındığında sığınmacılara ilişkin ölçek boyutlarının hepsinin bir diğerleriyle ilgili olduğu ortaya

çıkılmaktadır. Yapılan işlerin, oluşturulan politikaların birbiriyle bağlantılı olduğu, bir alanda yapılan bir uygulamanın diğer alanları da etkilediği anlaşılmaktadır.

4.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Göç olgusu göç edenleri ve terk edilen yeri olduğu kadar gelinen yeri ve buradaki yerel halkı da çeşitli açılardan etkileyen çok önemli bir olgudur. Türkiye tarihi boyunca göç olgusu ile karşı karşıya kalmıştır ve günümüzde de kalmaktadır. Türkiye'nin yaşadığı en büyük göç dalgası olan Suriyeli göçü ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel vb. açılardan ülkeyi ve toplumu etkilemiştir. Bu etkilenme doğrultusundaki fikir ve tutumlar demografik özelliklere göre de farklılık arz etmiştir.

Yapılan çalışmadan da anlaşıldığı üzere göç çeşitli yönleri ve etkileri olan ancak bunların hepsinin birbirleriyle bir şekilde etkileşim içinde olduğu bir olgudur. Bu nedenle bir alanda meydana gelen bir değişiklik diğerlerini de etkileyebilmektedir. Sığınmacıların gelişiyile birlikte temel tüketim maddelerinin fiyatları, kiralar ve ev fiyatları artmıştır. Sığınmacıların düşük ücretle ve sigortasız çalışmaları yerel halkta iş kaygısına yol açmıştır. Ücretsiz sağlık hizmeti almaları yerel halkta hoşnutsuzluğa neden olmuştur. Özellikle sınavsız geçiş gibi yanlış bilgiler eğitim politikalarının eleştirilmesine yol açmıştır. Vatandaşlık verilmesi pek çok hususu da etkilediğinden bu durumdan şikâyet edenler söz konusu olmuştur. Bunlarla birlikte güvenliğe ilişkin kaygılar da söz konusudur. Bu güvenlik içerisinde sadece suç işlenmesine yönelik kaygı değil aynı zamanda demografik, kültürel güvenlik meseleleri de söz konusu olmaktadır. İfade edilen tüm hususlar bir şekilde birbirini etkilemekte ve olumsuz tutum ve düşüncelere neden olmaktadır. Bununla birlikte bu etkiler ve olumsuz düşünceye ilişkin durumlar demografik özelliklere göre de farklılık arz edebilmektedir. Örneğin gençler daha fazla olumsuz düşünceye sahip olabilirken, yaşı daha ilerlemiş olan kişilerin olumlu düşünceleri daha baskın olabilmektedir. Ya da kurum bazlı olarak özellikle göç hususu ile ilgilenen kurumların olumlu düşünceleri fazla iken vatandaş ve özel sektörün bu yönde nispeten olumsuz bir tavır takındığı görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus yapılan politikalar ve gerçekleştirilen faaliyetlerde yerel halk ve bu halkın her kesiminin göz önünde bulundurulması, öncelikleri, sorunları, şikâyetlerinin dikkate alınmasıdır. Ülkenin karşı karşıya kaldığı ve gelecekte de kalabileceği böylesi ağır durumlarda kaçınılmaz olarak üstlenilen sorumlulukların bir gereği olarak geliştirilen politikaların muhataplara onların demografik özelliklerini de dikkate alarak anlatmanın daha etkili olacağı ve destek sağlayacağı anlaşılmaktadır. Tabi ki yapılan faaliyetlerde tüm kesimlerin tamamen memnun olması çok mümkün görünmemektedir. Ancak göç olgusu bir bütün olarak tüm kesimleri ilgilendirdiği ve etkilediği için mümkün mertebe her kesimin fikir ve düşüncelerinin dikkate alınması, ortak bir karar mekanizmasının oluşturulması önem arz etmektedir.

Göç geçmişten ve geçmişin tecrübesinden faydalanılarak iyi bir gelecek inşa etmenin bir aracı olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle yaşanan her göç olayından, etkilerinden ve sonuçlarından dikkatlice dersler çıkarılmalı ve gelecekte göçe ilişkin yapılacak faaliyetlerde de bunlara dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Yusuf (2018), **Göç Sosyolojisi**, 2. Baskı, Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Aydın, Ahmet Hamdi & Durgun, Sadegül (2018), "**Kahramanmaraş'taki Suriyeli Sığınmacıların Yerel Halk Tarafından Sosyo-Ekonomik ve Politik Açıdan Değerlendirilmesi**", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:2, ss.501-526.
- Bartram, David, Poros, Maritsa V., Monforte, Pierre (2017), **Göç Meselesinde Temel Kavramlar**, (I. A., Tuncay Çev.), Hece Yayınları: Ankara.
- Doğan, İsmail (2018). **Göç ve Kültür**, Bilge Kültür-Sanat: İstanbul.
- Durgun, Sadegül, & Aydın, Ahmet Hamdi (2017), "**Sığınmacıların Türkiye'ye Olumsuz Etkileri**", In 3rd International Conference on Social Sciences & Education Research, pp. 419-426.
- Ersoy-Quadir Seher, & Kabaklı Çimen Latife (2018), "**Türk Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Görüşleri (Konya İli Örneği)**", Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, Cilt:53, Sayı:2, ss.327-345.
- Karasu, Mithat Arman (2018), "**Türkiye'ye Yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü ve Etkileri**", Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, ss.21-41.
- Öner, N. Aslı Şirin (2016). **Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar**, Küreselleşme Çağında Göç, (S. G. Ihlamur-Öner, N. A. Ş. Öner), İletişim Yayınları: İstanbul, ss. 13-29.
- Öztürk, Salih & Çoltu, Selen (2018), "**Suriyeli Mültecilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri**", Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:7, Sayı:13, ss.188-198.
- Sezik, Murat (2022). **Güneş Batıdan Mı Doğacak? Son Göç Dalgasının Dünya Üzerindeki Etkileri**, Uluslararası Akademik Birikim Dergisi, Cilt:5, Sayı:3, ss. 145-155.
- Taş, İbrahim Ethem & Durgun, Sadegül (2021), "**The Reasons Of Irregular Migration And Fighting Methods İn Turkey**", Journal Of Institute Of Economic Development And Social Researches, Cilt:9, Sayı:29, pp. 87-97.
- Tümtaş, Mim Sertaç (2022). **Türkiye'ye Düzensiz Afgan Göçü: Zorunlu Göç Mü "İstila" Mı?** Gaziantep University Journal of Social Sciences, Cilt:21, Sayı:1, ss. 338-353.
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, 09.09.2022.